

Oppimiskokonaisuuden suunnitelma ja materiaalit

Matka maailman ympäri!

Oppitunnin aihe: Maailmankansalaisuus ja erilaisiin kulttuureihin tutustuminen, sekä kestävä kehitys

Ydinajatus: Oppilaat työskentelevät pienryhmissä ja pohtivat maailmankansalaisuuteen ja kestäväan kehitykseen liittyviä teemoja eri maiden kulttuureihin tutustumisen kautta.

Oppitunnin tavoitteet: ET: T4, ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. YM: T3, tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväan kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväan kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle. US: T10, ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväan tulevaisuuden näkökulmasta. Laaja-alaisista L2, L3, L5, L7

Luokka-aste: 4-6lk

Tunnilla tarvittavat välineet: Läppärit tai tabletit tiedonhakua varten, ohjeistusmoniste tulostettuna joka ryhmälle, kyniä ja paperia, esitystä varten mahdollisesti kartonkia, liimaa, sakset yms. Ja videotytkki PP-esityksiä varten.

Esivalmistelut: Mahdollisesti ryhmäjako, materiaalien hankkiminen, monisteen tulostaminen ja opintokokonaisuuden materiaaleihin tutustuminen

Tuntisuunnitelma

Tunti 1: 45 min

1. Oppitunnin aloitus
 - Phileas Fogg tarina
2. Ryhmiin jako ja tehtävän ohjeistus (ks. Liite 2.)
3. Työskentely
 - Oppilaat lähtevät tekemään työtä oman ryhmänsä kanssa

Välitunti

Tunti 2: 45 min

4. Esitykset
 - Opettaja lähettää luokan matkaan ja ensimmäisenä vuoroon pääsee Englanti, näin eteenpäin kuljetaan samaa reittiä kuin Phileas Fogg, jokainen ryhmä vuorollaan.
5. Oppitunnin lopetus

- Arviointi
- Kotitehtävä

Oppitunnin vaiheet

Oppitunnin aloitus

Oppitunti aloitetaan virittäytymällä tunnin aiheeseen. Opettaja lähtee kertomaan Phileas Foggin tarinaa, kuinka hän lähti suorittamaan mahdotonta haastetta maailman ympäri. Opettajalla on apunaan kuva, jossa näkyy Phileas Foggin matkareitti (ks. liite1).

“Lähdetään seuraamaan Phileas Foggin jalanjälkiä ja matkataan maailman ympäri! Herra Fogg kulki 1870-luvulla Egyptin, Intian, Kiinan, Japanin ja Yhdysvaltojen kautta takaisin kotimaahansa Lontooseen, kohdaten mitä erikoisempia ympäristöjä, ihmisiä ja kulttuureita. Tehdään me sama retki nyt 2020-luvun maailmassa ja katsotaan mitä erilaisuuksia pääsemmekään kohtaamaan!”

Ryhmiin jako ja tehtävän ohjeistus

Maat jaetaan arvalla, tai opettajan keksimällä tavalla. Opettaja voi luokan tuntiessa muodostaa etukäteen sopivat ryhmät, muuten ryhmät voidaan arpoa. (Ryhmiä yhtä monta kuin maita, eli 6) Kun oppilaat pienryhmissä, annetaan tehtävän ohjeistus. Ja jaetaan ohjeistusmoniste (ks. Liite 2)

“Jokainen ryhmä saa yhden näistä maista tutkailtavakseen. Ryhmien tulee miettiä, mitä tuttua ja mitä erilaista me kohdattaisiin matkallamme siinä maassa? Pohtikaa myös mitä ovat maan tavat ja perinteet, ja kerätkää tietoa niistä, jotta osaamme käyttäytyä kunnioittavasti kun saavumme sinne. Miettikää myös, kuinka lähdemme kulkemaan seuraavaa kohdetta päin? Pitäkää matkustuksen vaikutukset ympäristöön mielessä.”

Työskentely

Oppilaat työskentelevät pienryhmissä. Työskentelyyn kannattaa varata aikaa, sillä tehtävän teko voi vaatia aikaa. Oppilaat voivat käyttää tiedonhaussa läppäreitä tai tabletteja koulun resurssien mukaan.

Esitykset

Oppilaat esittävät oman tuotoksensa omalla vuorollaan, sitä mukaan kun matka etenee. Ensimmäisenä vuorossa on siis Englanti sitten Egypti jne. Esityksen kesto olisi hyvä olla noin. 5 minuuttia, jotta kaikki ehtivät oman esityksensä pitää. Opettaja voi jatkaa esityksiä toisella tunnilla, jos se sopii aikatauluun paremmin.

Esitysten aikana ja välissä olisi hyvä, että oppilaat seuraisivat matkan tekoa kartalta. Myös kysymykset ja kommentit esityksen aikana on sallittuja. Opettajan kannattaa myös jatkaa kokonaisuuden tarinallistamista esitysten välissä Phileas Foggin mukaan.

Oppitunnin lopetus

Opettaja päättää oppitunnin yhdessä kokoavaan keskusteluun. Oppilaiden kanssa voidaan pohtia yhdessä kysymyksiä:

Mikä on meidän vastuu yhteisöjen ja ympäristön kannalta?

Kuinka me pidämme huolen siitä, että maapallolla on mahdollisimman hyvä elää?

Mitä yhteisiä vastuita ja arvoja on kaikilla maailman ihmisillä?

Oppilaat tekevät oman ryhmänsä kesken itsearviointia. He pohtivat ryhmänsä toimintaa seuraavien kysymysten avulla:

Kuinka työvuorot ryhmässä jaettiin?

Oliko kaikilla tekemistä koko työskentelyn ajan?

Saivatko kaikki kertoa omat ajatuksensa ryhmässä?

Kuinka tutkimusten tekeminen onnistui?

Sen jälkeen oppilaat tekevät lyhyen itsearviointia työskentelystä: Opettajalla on taululla näkyvissä kysymyksiä, joihin oppilaat reagoivat peukalollaan nostamalla peukalon ylöspäin (samaa mieltä), alaspäin (eri mieltä) tai kääntämällä peukalon vaakatasoon (ei samaa, eikä eri mieltä)

Peukkuarviointikysymykset:

- Annoin puheenvuoron muille ryhmäläisille
- Osallistuin ryhmän tekemiseen
- Kerroin mielipiteeni ryhmässä
- Kuuntelin muita ryhmäläisiä
- Tein ryhmän toiminnasta sujuvaa omalta osaltani
- Olin ystävällinen ryhmäläisilleni
- Ryhmässä oli mukava työskennellä

Osaamistavoitteet

Opetuskokonaisuudessa on OPS:in tavoitteista kohtia elämänkatsomuksesta, ympäristöopista ja uskonnosta. OPS:in tavoitteet ovat ET: T4, YM: T3 ja US: T10. OPS:in tavoitteiden lisäksi oppimiskokonaisuuden päätavoitteena on saada oppilaat pohtimaan omaa kulttuurien välistä osaamistaan, kestävästä elämäntavasta ja maailmankansalaisen

etiikkaa. Opetussuunnitelman tavoitteet ovat jaoteltu Jyväskylän kaupungin laatimiin taitotasoihin, jotka muodostavat pienempiä osatavoitteita. Näitä ovat:

ET T4:

- Vastuullisen toiminnan tunteminen
- Oppilas tietää, mitä tarkoittavat käsitteet vastuu ja vapaus, sekä sen, miten ne liittyvät toisiinsa.
- Oppilas osaa kertoa tapoja, miten voi toimia vastuullisesti itseään, muita ihmisiä ja ympäristöä kohtaan.
- Oppilas osaa kertoa esimerkkejä, miten voi ottaa vastuuta itsestään, omasta toiminnastaan, muista ihmisistä, eläimistä, ympäristöstä ja luonnosta.
- Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen, sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa.
- Oppilas ymmärtää vastuullisuuden merkityksen yksilön, yhteisöjen ja ympäristön kannalta.
- Oppilas osaa tutkia, miten vastuullisuuden periaate toimii omassa elämässä ja maailmassa yleensä.

YM T3:

- Oppilas muistaa, mitä kestävä kehitys tarkoittaa.
- Oppilas tunnistaa ympäristöä kuormittavia ja sitä säästäviä valintoja.
- Oppilas kertoo erilaisia tapoja kehittää lähiympäristön toimintaa ja kulutusta ympäristöä säästävämpään suuntaan.
- Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä.
- Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja - yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
- Oppilas osallistuu aktiivisesti yhteiseen lähiympäristön vaikuttamisprojektiin.
- Oppilas keksii uusia tapoja vähentää luonnonvarojen kulutusta arjessa. Oppilas arvioi omaa toimintaansa kestävän kehityksen näkökulmasta

US T10:

- Oppilas antaa esimerkkejä arvoista sekä siitä, mitä itse pitää arvokkaana.
- Oppilas nimeää uskontonsa eettisiä periaatteita.
- Oppilas soveltaa jotain eettistä ohjetta arjen ongelmatilanteen ratkaisujen pohdinnassa.
- Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
- Oppilas pohtii, miksi yhteinen toiminta kestävän tulevaisuuden rakentamisella on merkittävää.
- Oppilas osaa arvioida kestävän tulevaisuuden rakentamisen vaihtoehtoja erilaisten arvojen kannalta.

Laaja-alaiset osaamistavoitteet ovat myös läsnä tässä oppimiskokonaisuudessa. Niistä erityisesti L2, L3, L5, L7 ovat keskeisesti mukana oppimiskokonaisuudessa.

Arviointi

Opintokokonaisuudessa oppilaat tekevät ensin oman ryhmänsä kesken itsearvioinnin, jossa he käyvät pääosin ryhmän toimintaa läpi (ks. Kohta oppitunnin lopetus). Tämän jälkeen jokainen oppilas pääsee reflektioimaan omaa toimintaansa opettajajohtoisella peukkuitsearviointilla (ks. Kohta Oppitunnin lopetus). Opettaja tekee koko kokonaisuuden ajan formatiivista arviointia. Muita konkreettisia arviointikohtia voidaan mainita oppilaiden tekemien esitysten arviointi, aikataulun arviointi ja mahdollinen loppukoe.

Esitysten arviointi:

- Esityksen sisältö (Käytä apuna taitotasotaulukoita, esityksen sisällön tulisi vastata niitä)

Loppukoe:

- Kokeen voisi suorittaa suullisena kokeena, jossa ryhmän jäsenet keskustelvat opettajan antamista aiheista. Näin opettaja voi seurata keskustelua ja havaita arvioitavien kohteiden esiintymistä.
- Kohteet joiden esiintymistä opettaja seuraa ovat taitotasotaulukoiden määrittelemät tavoitteet

Ryhmän työskentelyn arviointi ja aikataulun arviointi:

- Opettajan havainnointi tekemisen aikana

Opetuskokonaisuuden haasteet ja integroinnin perustelut

Opetushallituksen verkkosivuilla (Opetushallitus 10.5.2021) sanotaan, että yhtenä Unesco-kouluverkoston tarkoituksena on maailmankansalaisuuteen ja kestävään tulevaisuuteen kasvattaminen. Tämä opetuskokonaisuus lähti vastaamaan tähän tarkoitukseen. Opetushallituksen verkkosivuilla puhutaan myös Unesco-tavoitteiden näkymistä opetussuunnitelmassa ja mainitaan, että Unesco-tavoitteisiin liittyvien kysymysten tarkastelu on autenttisempaa, kun sitä tarkastellaan useasta eri näkökulmasta oppiainerajat ylittäen. Samaisessa tekstissä mainitaan, että yksittäisten tavoitteiden ja tiedollisen sisällön ohella kannattaa painottaa laaja-alaista osaamista.

Päädyin tarkastelemaan opetuskokonaisuutta elämäkatsomustiedon, uskonnon ja ympäristöopin kautta. Näiden oppiaineiden tavoitteista löytyi paljon yhtenäisyyksiä ja sopivia teemoja maailmankansalaisuutta ajatellen. Laajoihin opetuskokonaisuuksiin voidaan integroida paljon oppiaineita. Tähänkin olisi voinut lisätä vielä vaikka mitä. Ajattelin kuitenkin, että nämä kolme oppiainetta ovat oleelliset näkökulmat juuri tähän tarkoitukseen. Arvioinnin kannalta on myös parempi, ettei tavoitteita ole mahdottoman paljon.

Maailmankansalaisuus kokonaisuutta ajatellen lähdin miettimään sopivaa tekemistä oppitunnille. Halusin, että oppilaat pääsevät itse tekemään ja pohtimaan asioita, ja tuottamaan oman näköistään tietoa. Tämän perusteella valitsin perinteisen esitelmä -tyylisen ratkaisun. Esitelmän tekemisessä tulee haasteeksi tämän aihepiirin osalta se, että monilla on maakohtaisista esitelmistä hyvin pinnallinen kuva. Usein maakohtaisissa esitelmissä toistuu samat teemat (pinta-ala, asukasluku, pääkaupunki, yms.). Tämän haasteen takia päädyin tekemään tarkan ohjeistusmonisteen (ks. Liite 2) jonka mukaan oma esitelmä tulee tehdä. Ohjeistusta seurattaessa esitelmän luonne muuttuu syvällisemmäksi, ja juuri sellaiseksi, kuin

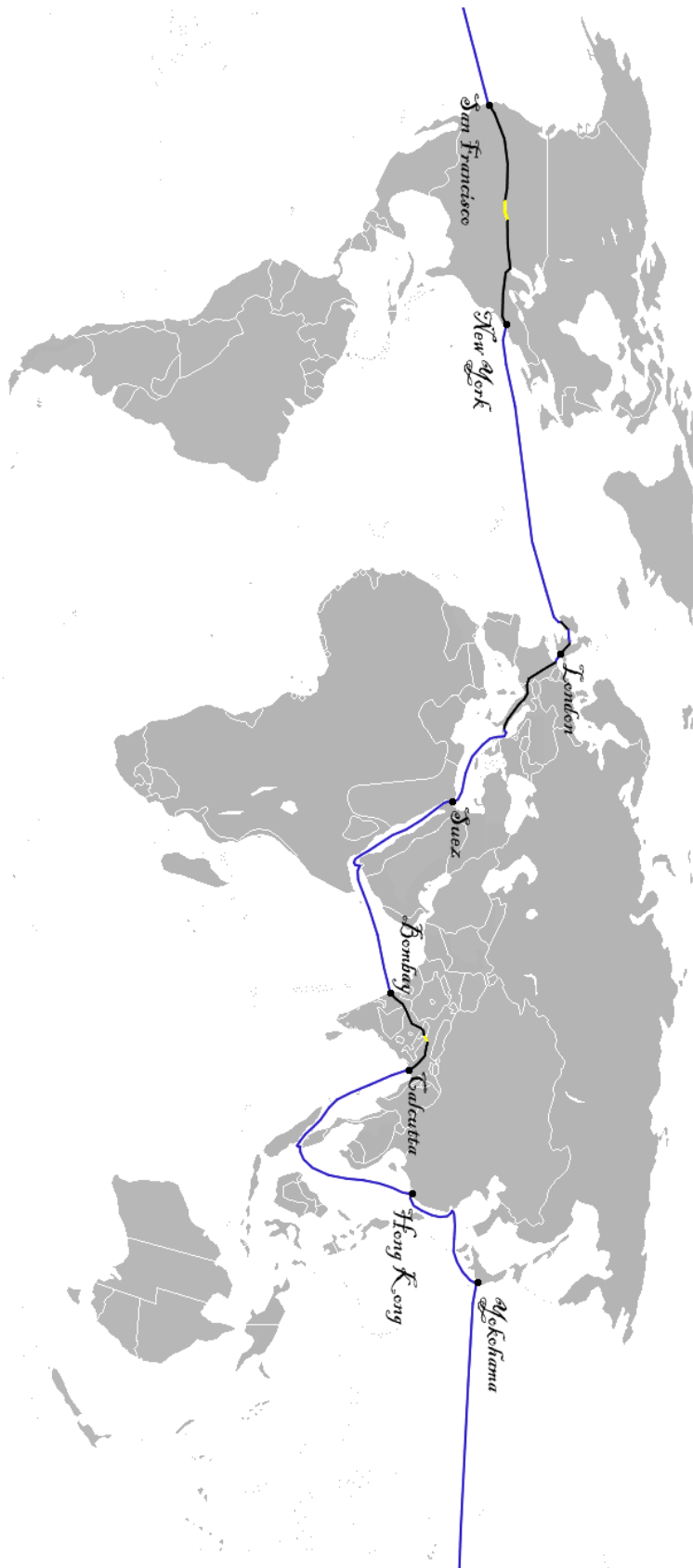
ajattelinkin, mutta samalla se tuo eteen uusia haasteita. Oppimiskokonaisuuden tehtävänanto voi olla aika vaikea, ja viedä paljon aikaa oppilailta. Asiat mitä tehtävässä pyydetään käsittelemään ovat aika abstrakteja ja niiden sanallistaminen esitykseen voi olla haastavaa. Tähän haasteeseen pyrin vastaamaan arvioinnin kautta taitotasotaulukoilla. Niiden avulla opettaja voi verrata esitelmissä esiintyvää pohdinnan syvyyttä oppimiskokonaisuuden kriteereihin. Oppimiskokonaisuuden toteuttaminen kahden oppitunnin aikana on myös aika suuri haaste, sanoisin, että mahdoton. Opettaja voi kuitenkin aikatauluttaa kokonaisuuden haluamallaan tavalla ja siten päästä tästäkin haasteesta. On myös olennaista miettiä, missä vaiheessa kouluvuotta kokonaisuutta lähtisi käsittelemään. Oppimiskokemukset eivät välttämättä ole niin rikkaita, jos aiheeseen ei ole virittäydytty ollenkaan. Ehdottaisin siis, että opintokokonaisuutta tarkasteltaisiin esimerkiksi osana lasten oikeuksien viikkoa tai jotain muuta YK:n kansainvälistä päivää tai teemaa.

Lähteet

Opetushallitus. 10.5.2021. UNESCO-koulut - UNESCO ASPnet. Luettu 10.5.2021. Haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/unesco-koulut-unesco-aspnet>

Liitteet

Liite 1.



Liite 2.

Maailmankansalaisuus ohjeistusmoniste

Huolehdi, että esityksessä käydään jokainen monisteen kohta läpi, edes jollain tavalla. Ryhmän tulee myös suunnitella kuinka tästä maasta lähdetään matkaamaan kohti seuraavaa kohdetta, pitääkö matkustuksen vaikutukset ympäristöön mielessä! Esitys voi olla esimerkiksi PowerPoint-esitys tai suullisesti toteutettu. Voitte käyttää apuna myöskin luokasta löytyviä isoja karttonkeja.

Omaan maan esittelyssä tulee olla:

- Musiikkinäyte (esim. youtube)
- Ohjeet maahan tulijalle
- Uhanalaiset eläimet/kasvit
- Matkaohjeet seuraavaan maata kohden
- Pohdintaa
 - Mikä erilaista ja mitä samanlaista (kuin suomessa) tulemme kohtaamaan tässä maassa?
 - Mitä yhteisiä arvoja keksitte ryhmänne ja kohdemaan välillä?
 - Onko maassa jotain kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia tai uhkaavia tekijöitä?

Vinkkejä esityksen suunnitteluun:

Ottakaa selvää maan kulttuurista ja yleisistä tavoista, jotta voitte miettiä mitä maahan tulijan olisi syytä ottaa huomioon. Voitte sisällyttää ohjeisiin myös esimerkiksi tervehdyksen maan kielellä. Pohtikaa, mikä on turistin vastuu vieraassa maassa?

Miettikää onko maassa jotain uhanalaisia kasveja ja/tai eläimiä ja pohtikaa syitä eläinten ja kasvien uhanalaisuudelle. Kuinka voisitte suojella uhanalaisuutta?

Selvittäkää mistä lähdemme ja mitä kulkuneuvoa käyttäen kohti seuraavaa maata. Ottakaa huomioon matkustustavan vaikutus ympäristöön

Jos ette löydä pohdinta osioon mitään tietoa internetistä, niin miettikää ryhmän kesken, mitä teille tulee mieleen pohdittavista asioista. Avainsanoja pohdinnan tueksi: Ihmisoikeudet, rauha, lasten oikeudet, koulunkäynti, ilmastopolymukset, uskonto